

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Van cacao boon tot chocolade

- 1 **maximumscore 1**
tropische landschapszone
- 2 **maximumscore 2**
- 1 periferie
 - 2 centrum
 - 3 centrum
 - 4 (semi)periferie
 - 5 centrum / semiperiferie
- indien vijf antwoorden juist 2
indien vier antwoorden juist 1
indien drie of minder antwoorden juist 0
- 3 **maximumscore 2**
- Indonesië 1
 - Juiste oorzaken zijn: 1
 - In dit land worden relatief veel cacao bonen verwerkt tot halffabricaten/eindproducten / vindt relatief veel exportvalorisatie plaats.
 - Dit land heeft een relatief grote interne markt (voor cacao producten).
- 4 **maximumscore 2**
Een juiste redenering is:
- De economische groei/welvaartsgroei in opkomende landen als China kan leiden tot een grotere consumptie van chocolade en dus kan er meer verwerking/distributie van cacao in de haven van Amsterdam plaatsvinden 1
 - maar door de groeiende afzetmarkt in opkomende landen als China kan (op termijn een deel van) de verwerking/distributie van cacao uitgeschoven worden naar die landen 1
- 5 **maximumscore 2**
Een juiste redenering is:
- De kleine familiebedrijven zullen door deze afspraak (geen kinderen meer kunnen laten werken en) duurdere arbeidskrachten moet inhuren 1
 - zodat hun concurrentiepositie ten opzichte van de grote plantages verslechtert (en er meer cacao bonen verbouwd zullen worden op grote plantages) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 2 – Investerings in Afrika

- 6 maximumscore 2**
- Uit het antwoord moet blijken dat West-Europese landen investeerden in de aanleg van infrastructuur om grondstoffen / delfstoffen / landbouwproducten uit Afrika te halen 1
 - Juiste antwoorden zijn: 1
 - De steden / economische centra werden niet door spoorwegen en wegen met elkaar verbonden.
 - De infrastructuur werd vernield tijdens postkoloniale conflicten.
 - De infrastructuur werd onvoldoende onderhouden.
- 7 maximumscore 2**
- Nigeria en Algerije 1
 - atlaskaart 178A 1
- Opmerking*
Alleen als beide landen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.
- 8 maximumscore 1**
 digitale infrastructuur of voorbeelden daarvan zoals draadloze netwerken, internet, netwerken voor mobiele telefonie
- 9 maximumscore 2**
 Juiste veranderingen zijn:
- demografisch: het geboortecijfer zal moeten dalen / de demografische transitie zal moeten worden doorlopen / het geboorteoverschot zal moeten dalen 1
 - politiek: conflicten zullen moeten worden beëindigd / er zal een verandering moeten plaatsvinden richting meer *good governance* / corruptie zal moeten worden teruggedrongen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – De Baai van Ha Long in Vietnam

10 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- er zich op de zeebodem grote hoeveelheden kalkskeletjes van micro-organismen en/of schelpen ophopen 1
- die in de loop van de tijd worden samengedrukt tot kalksteen 1

11 maximumscore 2

De juiste oorzaken zijn:

- In Vietnam is de gemiddelde temperatuur hoger dan in West-Europa 1
- In Vietnam valt gemiddeld meer neerslag dan in West-Europa 1

12 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- wortels van planten/struiken in (spleten van) het gesteente gaan groeien 1
- en dat deze groeiende wortels het gesteente op den duur uit elkaar drukken 1

13 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- golven tegen (de onderkant van) de kalksteentorens aanslaan / de zee (de onderkant van) de kalksteentorens uitschuurt 1
- en dat daardoor de kalksteentorens worden ondergraven / uiteindelijk zullen instorten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 4 – Het klimaat in Azië

14 maximumscore 2

- a Ürümqi
- b Lhasa
- c Dhaka
- d Norilsk

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

15 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- In de wintermaanden bevindt zich een hogedrukgebied boven het vasteland van Azië (oorzaak) 1
 - waardoor er overwegend dalende (en dus droge) lucht is / de wind overwegend aflagdig (en droog) is (gevolg) 1
- of
- In de wintermaanden is sprake van dalende lucht boven het vasteland van Azië (oorzaak) 1
 - waardoor de lucht meer vocht kan bevatten / er geen condensatie plaatsvindt (gevolg) 1

16 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Het westen van China ligt in de regenschaduw van gebergten als de Himalaya.
- Het westen van China ligt diep landinwaarts / ver van zee.

per juiste oorzaak 1

17 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Het oosten van Rusland ligt hoger dan het westen.
- Het oosten van Rusland staat minder onder invloed van de matigende invloed van zee dan het westen.
- Het oosten van Rusland staat meer/langer onder invloed van hoge luchtdruk dan het westen.

per juiste oorzaak 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – De uitbarsting van Krakatau in 1883

18 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- ten zuiden/zuidwesten van Java en Sumatra subductie plaatsvindt / de Indisch-Australische plaat wegduikt onder de Euraziatische/Sundaplaat 1
- waarbij de wegduikende plaat smelt / omhooggerichte magmastromen ontstaan 1

19 maximumscore 2

De juiste kenmerken zijn:

- een hoog gasgehalte 1
- een hoge viscositeit / sterke stroperigheid/taaiheid 1

20 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- Teloeck Betoeng en Semangka aan het uiteinde van een trechtersvormige baai liggen (oorzaak) 1
- waardoor het zeewater bij de tsunami extra hoog werd opgestuwd (gevolg) 1

21 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- een nieuwe vulkaan / een nieuw eiland is gevormd (in de caldera) 1
- doordat er magma richting het aardoppervlak bleef stromen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 6 – Landbouw in Indonesië

22 maximumscore 2

- Een relatief groot deel / 38,3% van de beroepsbevolking werkt in de landbouw 1
- De landbouw levert slechts een kleine bijdrage aan het bbp / een bijdrage van 15,8% aan het bbp 1

23 maximumscore 1

- a Java
- b Sumatra
- c Kalimantan

Opmerking

Alleen als alle drie de eilanden juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

24 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de ITCZ een periode van het jaar ten noorden van Indonesië ligt (zodat Java en Bali onder invloed komen van hoge luchtdruk / dalende lucht / droge lucht uit Australië) (oorzaak) 1
- waardoor een droge periode ontstaat (die irrigatie nodig maakt) (gevolg) 1

25 maximumscore 2

- Een juist voordeel voor Indonesië is:
Door deze verandering kan Indonesië (meer) landbouwproducten exporteren. 1
- Juiste nadelen voor Indonesië zijn: 1
 - Door deze verandering worden (kleinschalig producerende) boeren van hun land verdreven. / ontstaat sociale onvrede.
 - Door deze verandering kunnen voedseltekorten optreden op lokale markten.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Stedelijke ontwikkelingen in Haarlem

26 maximumscore 2

- Een juiste oorzaak is: 1
Haarlem ligt in een heel dichtbevolkt deel van Nederland / ligt vlak bij andere primaire regionale centra / Amsterdam
- Juiste voorbeelden van voorzieningen zijn: 1
 - een universiteit of hogeschool
 - een schouwburg / groot theater / concerthal
 - een rechtbank
 - een ziekenhuis
 - een groot voetbalstadion
 - een groot warenhuis
 - een groot intercitystation

Opmerking

Alleen als er twee juiste voorbeelden zijn gegeven, 1 scorepunt toekennen.

27 maximumscore 4

De juiste indeling is:

a	b	c
industrialisatie	suburbanisatie	re-urbanisatie
urbanisatie	verpaupering/verloedering in de negentiende-eeuwse wijken	gentrification
de bouw van stationsbuurten	de sterke toename van de ruimtelijke segregatie	de ontwikkeling tot een creatieve stad

- indien negen ontwikkelingen juist 4
- indien acht of zeven ontwikkelingen juist 3
- indien zes of vijf ontwikkelingen juist 2
- indien vier ontwikkelingen juist 1
- indien minder dan vier ontwikkelingen juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 3 Een juist antwoord bevat de volgende elementen: <ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="327 425 1364 537">• Fabriek: in de tweede helft van de negentiende eeuw vond industrialisatie plaats en dat gebeurde vooral aan de rand van de toenmalige steden<li data-bbox="327 548 1364 660">• (Bovengrondse) parkeergarage: in de jaren zeventig van de twintigste eeuw gingen mensen buiten de steden wonen, maar bleven wel met de auto naar de steden toekomen<li data-bbox="327 672 1364 806">• Een combinatie van wonen, winkelen en horeca: tegenwoordig worden dergelijke hoogwaardige functies gecombineerd om een aansluiting te maken op de bestaande stadscentra / omdat ze tegemoet komen aan de wensen van moderne stadsbewoners	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 8 – Het Regelwerk Pannerden

29 maximumscore 2

Juiste antwoorden zijn:

- Klimaatverandering zal leiden tot een onregelmatiger neerslagregiem in het stroomgebied van de grote rivieren (met dus vaker een periode met extreem veel neerslag).
- Door zeespiegelstijging vindt meer opstuwning plaats bij de monding van de rivieren.
- Neerslag valt vaker in de vorm van regen.

per juiste antwoord

1

30 maximumscore 2

uitspraak 1 - waar

uitspraak 2 - niet waar

uitspraak 3 - waar

indien drie antwoorden juist

2

indien twee antwoorden juist

1

indien minder dan twee antwoorden juist

0

31 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de Waal ook bij een lage waterafvoer bevaarbaar moet zijn voor de scheepvaart.

32 maximumscore 2

- Uiterwaarden vergraven: de bergingscapaciteit van de uiterwaarden / het buitendijks gebied wordt vergroot
- Obstakels verwijderen: de afvoer van het rivierwater wordt bevorderd

1

1

Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 vrij naar: www.mvonderland.nl

bron 2 vrij naar: OneWorld, maart 2012

Opgave 3

bron 1 vrij naar: cruisehalong.biz

Opgave 4

bron 1 vrij naar: www.klimadiagramme.de

Opgave 5

bron 1 bron: Cito

bron 2 vrij naar: <http://wikimedia.org>

Opgave 6

bron 1 vrij naar: United States Department of Agriculture, Indonesia: Stagnating Rice Production Ensures Continued Need for Imports, 2012

bron 2 vrij naar: <http://wikimedia.org>

Opgave 7

bron 1 vrij naar: Gemeente Haarlem

bron 2 vrij naar: www.haarlem-raaks.nl en www.volkskrant.nl

Opgave 8

bron 1 bron: Cito

bron 2 bron: <https://beeldbank.rws.nl>, Rijkswaterstaat, Ruimte voor de Rivier, Ruben Smit

bron 3 vrij naar: Rijkswaterstaat, Infographic Regelwerk_Pannerden.pdf